

MITTE MÜGIKS

AUTORILT

AADU LÜÜS

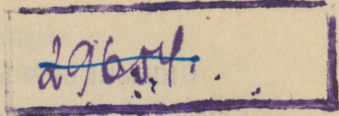
ÜLIKOOLI KLIINIKUD
JA OMAVALITSUSTE HAIGLAD
EESTIS

ERALDINE ÄRATÖMME AJAKIRJAST EESTI ARST 1933,
NR. 11, LK. 521—539

TARTUS 1933

A-13596

2

Ülikooli kliinikud ja omavalitsuste haiglad Eestis.

Aadu Lüüs.

I. Üldised seletused.

Haigemajade küsimus on Eestis tänini vähe käsitlemist leidnud. Nii üldised põhilauseid kui ka üksikute haiglate tegevus ja nende vahekorid üksteisega on kas hoopis selgitamata või ainult katkendilist ja nagu juhuslikku selgitamist leidnud.

Tahan siinkohal peamiselt puudutada haiglate tarviduse küsimust elanikkude arvuga võrreldes, samuti ka haiglate tasumääre hariliku keskmise jõukusega kodaniku seisukohalt.

Harilikult arvestatakse haigeveodite arvu 1000 elaniku kohta. Prof. dr. G o t t s t e i n arvab, et 5 voodit 1000 elaniku kohta on harilikult küllalt, kuid suurlinnades ja tööstusraioonides võib tarvidus tõusta kuni 8 voodini. Prof. dr. G r o b e r ütleb, et 5 voodit 1000 elaniku kohta vastab harilikele nõudeile, nii et linnas, kus on 50 000 elanikku, peaks 250 voodiga haigla olema. Väga lahkuminevad on tarvidused haigeveodite järele tööstuslinnades, suurlinnades ja seal, kus elab palju jõukaid inimesi. Dr. K. O. R a p m u n d kirjutab: „Üldiselt arvestatakse suurlinnades ja tööstusraioonides 5, keskmistes linnades 4 ja maaraioonides 3 haigeveodit iga 1000 elaniku kohta.“

See on maksev siiski ainult üldhaiglate kohta, kus võetakse vastu mitmesuguseid haigeid, kes tulevad sinna ravile, peamiselt muidugi igasugused sisehaiged. Peale üldhaiglate on tarvilikud veel erihaiglad mitmesuguseile haigeile, nagu haava-, silma-, kõrva-, nina- ja kurguhaiged; sünnitusabi-, laste-, närvi- ja vaimuhaigete haiglad, tuberkuloosisanatooriumid jne.

Riigi Statistika Keskbüroo andmeil oli Eestis 1930. a. 51 haiglat 2811 voodiga. Haiglaist oli 9 riigi oma 723 voodiga, 22 kuulusid omavalitsusile 1586 voodiga ja 20 kuulusid eraettevõttele 502 voodiga. Linnas tuli iga 1000 elaniku kohta 8,5, maal 0,2 voodit.

Silma torkab suur arv erahaiglaid. Nad teenivad harilikult jõukamaid rahvakihte. Viimaseid ei tohiks Eestis just mitte eriliselt palju olla.

II. Ülikooli kliinikud.

Ülikoolil on 9 kliinikut 670 voodiga.	Asutatud	Voodite arv
I sisehaigustekliinik	1804	76
I haavakliinik	1806	75
Naistekliinik	1806	100
II sisehaigustekliinik (Maarjamõisa väljal)	1841	63
II haavakliinik (Maarjamõisa väljal)	1844*)	135
Silmakliinik	1868	26
Närvi- ja vaimuhaigustekliinik (Tallinna tän.)	1881	100
Närvikliinik (Maarjamõisa väljal)	1921	75
Lastekliinik	1922	20

Ravipäevade põhimaksud (ülalpidamine ja harilik ravi) arstiteaduskonna kliinikuis:

	Maksude määrad
I klassi ravipäeva põhimaks kõigis kliinikuis, päevas	5.—
II klassi ravipäeva põhimaks:	
a) I ja II sisehaiguste-, I ja II haava-, närvi- ja lastehaiguste-kliinikuis, päevas	3.50
b) Naiste, silma- ja vaimu- ja närvihaigustekliinikuis, päevas	3.—
III klassi ravipäeva põhimaks:	
a) I ja II sisehaiguste-, I ja II haava-, närvi-, naiste-, laste- ja silmakliinikuis, päevas	1.75
b) Vaimu- ja närvihaiguste kliinikus, päevas	1.50
sealsamas krooniliste haigete eest	1.80

Kõigis arstiteaduskonna kliinikuis eriravi ja materjalide ning institutides, laboratooriumides eriuurimiste ja analüüside eest võetavad tasumäärad:

1. Kliinilis-keemilised ja mikroskoopilised analüüsid: kusi, väljaheidet, röga, veri, maomahl jne.	0.50— 3.00
--	------------

*) II haavakliiniku asutamisaasta ei ole kindel. Ta arenes välja linna-hospitalist, mis asutatud 1841. a. ja mida ülikool hakkas osaliselt kasustama juba 1845. a. Ülikoolil on kaks kirurgi-õppejõudu ametis aastast 1844.

2. Seroloogilised ja bakterioloogilised uuringud:
 Wassermann, agglutinatsioonid, lumbalpunktaat, mäda, sekreedid, kultuurid jne. 1.00— 6.00
- Märkus: Vaktsiinide valmistamine, katseloomadele süstimised ja teised sarnased uuringud toimetatakse vaba kokkuleppe alusel.
3. Patoloogilis-histoloogilised uuringud 1.00— 4.00
4. Sanitaar-hügieenilised uuringud 0.50—15.00
5. Kohtulik-laboratoorsed uuringud 5.00—60.00
6. Mitmesugused uuringud ja ravid: respir. ainete vahetus, küstoskoopia, elektrokardiogramm, kunstlik pneumotooraks, biol. raseduse uurim., pertuubatio tubarum jne. 2.00— 5.00
7. Hüdro-, elektro-, mehaanoteraapia 0.25— 1.00
- Finsen-Reyn 2.00— 5.00
- Märkus: Ambulatoorseile haigeile on füüsikaline ravi 25—50% kallim kui statsionaarseile.
8. Röntgen.
- a) Läbivalgustused:
<i>Thorax</i>	3.00
Artokardiogramm	4.00
Kõhuõõne	6.00
<i>Trochosopia</i>	7.00
<i>Cholecystographia</i>	7.00—10.00
<i>Pyelographia</i>	8.00
Harilikud läbivalgustused	1.50— 3.00
Kolmekordne seedimistrakti läbivalgustus ühes kontrastvahendiga	6.00— 8.00
- b) Ülesvõtted:
Suurus kuni 13×18	3.00
18×24	4.50
24×30	6.00
30×40	7.50
- Stereoskoopilised ülesvõtted ja korduvad ülesvõtted: järgmised ülesvõtted 50% odavamad.
- c) Ravi:
Pindmine ravi:	
Milliampeer minut	0.05
Alammäär	3.00

Sügav ravi:	
Milliampeer minut	0.05
Alammäär	4.00
9. Sidematerjalid:	
Sidemed	0.25— 3.00
Ekstensiooniside:	
Leukoplastiga	5.00— 7.50
Steinmann	10.00—15.00
Gipssidemed	5.00—20.00
„ -voodid	10.00—30.00
Tselluloidkorsetid	25.00—60.00
Lõikusega seotud kulud	3.00—20.00

Märkus I: Kallimate medikamentide, seerumite, vaktiinide jne. eest võetakse maksu oma hinna järele.

Märkus II: Kliinikute ja instituutide juhatajail on õigus neid tasumääre oma äranägemise järele vähendada või koguni ära jätta.

Ülikoõlisisehaiguste-, naha- ja kõrvanina-kurguhaiguste-polikliinikuis ja kliinikute ambulantsides võetavad tasumäärad:

Esmakordselt	0.25
Korduvalt	0.10— 0.25
Kahes sisehaiguste-, kahes haava-, naiste-, närvi- ja vaimuhaigustekliiniku ambulantsis	0.25— 0.50
Silma- ja lastekliiniku ambulantsis	0.10— 0.25

Märkus I: Polikliinikute ja kliinikute ambulantses tehtavate operatsioonide lisamaks on 1.00— 5.00
Sidemed, eriravid jne. käivad kliinikute tasumäärade alla.

Märkus II: Polikliinikute ja kliinikute ambulantside juhatajail on õigus oma äranägemise järele neid tasumääre vähendada või koguni ära jätta.

Riigi Teataja 1931, nr. 40, art. 282.

1. apr. 1934. a. hakkavad ülikooli kliinikuis maksma uued alandatud tasumäärad:

III kl. päevas	Kr. 1.50
Kõigis kliinikuis peale vaimuhaigete kliiniku, kus III kl. maksab päevas	„ 1.20

II kl. maksab	Kr. 2.50
ja I kl.	„ 3.50

Eiriravi, materjalide ja laboratooriumide tasud jäävad muutmaksuks, samuti ka I ja II kl. taksid välismaalasil.

III. Linna-omavalitsuste haiglad.

Tallinn.

Tallinna linna-omavalitsuse poolt ülevalpeetavais haiglais on maksvad järgmised tasumäärad ööpäeva kohta.

1. Linna keskhaigla üldjaoskondades:

Väljaspool Tallinna linna ja Harjumaad elavalt haigeilt	Kr. 4.50
Tallinna linna ja Harjumaal elanikelt	„ 3.00
Klassivoodeis ööpäeva pealt	„ 5.00

2. Linna II haigla, nakkushaigeile:

1. Tallinna linna elanikelt ja haigekassa liikmete perekonnaliikmeilt, kelle elukoht Tallinnas	„ 1.50
2. Tallinna linna piires asuvate asutiste kulul ravitavalt haigeilt, kelle elukoht Tallinnas	„ 2.00
3. Kõigilt väljaspool linna piire elavalt haigeilt	„ 3.00
4. Kõigilt roosihaigeilt	„ 3.00

3. Linna III haiglas:

Naha- ja suguhaigeile ööpäeva pealt „ 2.00

Erimakse ei võeta, kaasa arvamata linna keskhaiglas: üldjaoskondades röntgenilise ravi eest 50% ulatuses haiglas maksvast röntgeni taksist.

Klassihaigeilt röntgenülevõtete ja röntgenilise ravi eest 50% ulatuses haigla röntgeni taksist.

Keskhaigla klassihaigeilt võetakse erimaksu arstilise personaali kasuks:

Sünnitus-günekoloogiajaoskonnas:

1) Iga normaalsünnituse pealt kuni	Kr. 15.00
2) Iga sünnituse pealt operatsiooniga kuni	„ 20.00
3) Günekoloogiliste-kirurgiliste operatsioonide pealt	Kr. 10.00—30.00

Haava jaoskonnas:

1. Arstimise eest operatsioonita ühekordselt	Kr. 10.00
2. Arstimise eest operatsiooniga	„ 15.00—30.00

Sisehaiguste ja oskonnas:

1. Ööpäeva eest	Kr. 1.00
2. Haige nõudel tehtud eravisiidi eest päeval	„ 1.00
3. Haige nõudel tehtud eravisiidi eest öösel (k.20—8)	„ 2.00

Linna omavalitsus katab haiglate igaaastased puudujäägid. Näiteks oli haiglail puudujääke 1932/33 majandusaastal:

Linna Keskhaiglal	Kr. 117.342
Linna II haiglal	„ 50.550
Linna III haiglal	„ 20.531

Linna Keskhaigla kasutamise alal on Tallinna linnavalitsuse ja Harju maavalitsuse vahel sõlmitud leping, mille kohaselt Harju- maalt päritolevad haiged ravitakse haiglas võrdseis tingimuses linna elanikega, kuna maavalitsus kannab haigla puudujäägist maakonna haigeile langeva proportsionaalse osa, mille suurus on olnud iga aastal kr. 10.000 ümber.

Tartu.

Tartu linnal on kolm haiglat: nakkushaiguste-haigla, meeste naha- ja suguhaiguste haigla ja naiste naha- ja suguhaiguste haigla.

Tasumäärad nakkushaiguste-haiglas on järgmised:

a) Eraisikuile — Tartu linna või maakonna kodanikele, samuti haigekassa liikmeile, peale nende poolt maks-
tavate rohtude, vannide jne. kulude, päevas III klassis	Kr. 1.50
b) Riigi, omavalitsuste või muude asutiste kulul ravita-
vate haigete (s. o. nende, kes isiklikult ei kanna ravi-
mise kulusid), samuti väljastpoolt Tartu linna või maa-
konda pärit olevate, omal kulul ravima tulnud era-
isikute eest ühes rohtude, vannide jne. kuludega,
päevas III kl.	„ 3.00
c) Nakkushaiguste haiglas: I kl. päevas	„ 5.00
II „ „	„ 4.00
d) Haige soovil väljaspoolt haiglat kutsutud konsultandi
kulud tasub haige, kelle soovil konsultant kutsutud.	

Riigi Teataja 1930, nr. 80, art. 526.

Erandiks on riigi kulul ravitavad naha- ja suguhaiged, kellede eest Tervishoiu- ja Hoolekandevalitsus erikokkuleppel maksab ööpäeva eest ühes rohtude, vannide jne. kuludega kaks (2) krooni. Peale tähendatud maksude mingit erimaksu ei võeta.

1931./32. a. oli haiglate puudujääk kr. 1992, 1932./33. a. aga ülejääk kr. 1393.

Tartu maavalitsus ei võta 1. jaan. 1931. a. alates enam osa puudujääkide katmisest, vaid tasub oma haigete eest üldtariifi järele.

Narva.

Narva linna omavalitsuse poolt ülevalpeetavas linnahaiglas on maksvad järgmised ravipäeva maksud:

1. Harilikud haiged — linnakodanikud	Kr. 1.75
Väljastpoolt ja asutiste haiged	„ 2.50
2. Sugu- ja lõikushaiged linnakodanikud	„ 2.50
Väljastpoolt ja asutiste haiged	„ 3.00
3. Hoolekande kulul ravitavad haiged	„ 1.75
4. Sünnitusosakonna tarvitamise eest linnaelanikud	„ 2.00
Väljastpoolt ja asutiste haiged	„ 2.50

Peale päevamaksu võetakse eraldi emaka puhastuse pealt kr. 5 ja lõikuste pealt kr. 5.00—30.00.

Kuna linnahaigla oma tuludega läbi ei tule, siis maksab linnavalitsus haiglale aastas juurde puudujäägi katteks kr. 5000—7000.

Haiglal ei ole mingit vahekorda maavalitsusega haigla ülevalpidamiseks loodud.

Pärnu.

Pärnu linnavalitsus peab üleval linnahaigla, kus maksvusel järgmised taksid:

I klass päevas	Kr. 4.50
II klass „	„ 3.25
III klass riigi kulul	„ 3.00
Pärnu linnaasutiste ja ettevõtete kulul	„ 2.50
Pärnumaa asutiste ja ettevõtete kulul	„ 3.00
Maakonna omavalitsuste kulul ja maakonna elanikud omal kulul	„ 3.00
Kõik isikud väljastpoolt Pärnumaad	„ 3.00
Pärnu linnaelanikud	„ 2.00

Erimaksu alla käivad köitmed, patentarstimid, analüüsid, elektravi, röntgen ja sünnitus.

Röntgeni taksid on: ülesvõtted	Kr. 5.00—10.00
läbivalgustused	„ 2.00—13.00
Valgusravi ja diatermia maksab	„ 0.50— 1.50

Haigla töötab puudujäägiga. 1932./33. majandusaasta puudujääk oli ette nähtud kr. 7300.

Maavalitsus linnahaiglat üleval pidada ei aita.

Valga.

Valga linnavalitsus peab üleval linnahaigla, kus järgmised tak-
sid on maksvusel:

1. Ravipäeva maks haigetele III klassis kr. 1.50. Sünnitus- ja suguhaigetejaoskonnas aga kr. 2. Teisi klasse haiglas ei ole.
2. Ravipäeva maksudes erandeid ei ole ja see on ühtlane nii linna- kui ka maaelanikele.
3. Peale päevamaksu eriravi makse ei ole.
4. Haigla oma tuludega läbi ei tule. Linn on haigla ülevalpidamiseks juurde maksnud 1931./32. a. kr. 3513 ja 1932./33. a. kr. 3011.
5. Maavalitsus haigla ülevalpidamisest osa ei võta.

Viljandi.

Viljandi linnahaigla maksunormid on linnavolikogu poolt vastu võetud 28. okt. 1931. a. ja on järgmised:

Haava-, sünnitus- ja naistehaigusteosakonnas:

I kl. linnast päritolevail haigeil	kr. 4.50,	võõrail	kr. 5.00.
II „ „ „ „ „	3.00,	„ „	3.50.
III „ „ „ „ „	1.50,	„ „	2.00.

Sisehaiguste osakonnas:

I kl. linnast päritolevail haigeil	kr. 5.00,	võõrail	kr. 5.50.
II „ „ „ „ „	3.50,	„ „	4.00.
III „ „ „ „ „	1.50,	„ „	2.00.

Seal hulgas arsti honorari iga I ja II kl. haigepäevalt 1 kr.

Suguhaiguste osakonnas.

III kl. kõigilt, nii linnast kui väljastpoolt, kr. 2.—.

Eriravimaks on ette nähtud mitmesuguses suuruses: suuremad operatsioonid kr. 25.00—30.00, väiksemad kr. 1.00—5.00, keskmised kr. 20.00—30.00, sünnitused III kl. kr. 6.00, II kl. kr. 10.00, I kl. kr. 15.00. Röntgenikabineti tarvitamise eest kr. 1—10, samuti ka elektrikabineti, mitmesuguste analüüside jne. eest kr. 0.25—2.00. Haigla juures töötab ambulants, kus läbivaatamine maksab kr. 0.50.

Riiete ja mitmesuguste asjade steriliseerimine desinfektsiooni-kambris maksab kr. 3—5.

I ja II klassis saab kirurg peale selle haigelt honorari 100% lõikusest, samuti sünnitus- ja naistehaiguste jaoskonnas I ja II kl. haigeilt 100% honorari arstile sünnitusilt ja operatsioonelt.

Haigla ei tule oma tuludega välja. Iga-aastane puudujääk kõigub kr. 10 000 ümber. Haigla ülalpidamine toimub linna poolt üksinda, sest maavalitsusega ei ole haigla asjus mingisugust vahekorda.

Rakvere.

Rakvere linnavalitsuse haigla ravipäeva maksud on järgmised:

I klassis	Kr. 5.00
II „	„ 4.00
III „ linnaelanikel	„ 2.25
„ „ väljastpoolt elanikel	„ 3.00
„ „ Viru maaval. ja haigekassade arvel ravitavail „	2.50

Peale päevamaksude võetakse eriravimakse röntgeni, kõite-materjali, kallimate arstimite, füüsikalise ravi ja analüüside eest. Peale eelnimetatud maksude maksavad I ja II kl. haiged ravijale arstile siseosakonnas 50 senti päevas, haava-, naiste- ja sünnitus-osakondades aga kokkuleppel arstiga vähemalt kr. 5 ühekordset tasu lõikuse, sünnitusabi ja ravimise eest.

Rakvere linna uus haigla on avatud 16. juunil 1932. a. ja on sellega ainult ühe eelarveaasta jooksul töötanud. 1932./33. eelarveaasta eest tuli puudujääk kr. 7509. Puudujääk tasutakse linna eelarve üldtuludest. Puudujäägi hulka ei ole arvatud haigla hoone ega sisseseade peale mahutatud kapitali ega selle %% tasusummasid, sellega on tähendatud puudujääk tekkinud haigla kui niisuguse ülalpidamisest.

Rakvere linnahaigla on ainuüksi linnaomavalitsuse ülalpidamisel, maaomavalitsuse asutisilt mingisuguseid toetusi ei saa.

Võru.

Võru linnahaiglas on järgmised tasunormid maksvusel:

1. Päevaraha Võru linnast ja Võrumaalt ravimisele tulnud haigeilt võetakse III klassis kr. 1.80 ja II klassis kr. 3.00; esimest klassi ei ole senini veel korraldatud.
2. Väljastpoolt Võru linna ja Võrumaad ravimisele tulnud haigeilt võetakse päevaraha III kl. kr. 2.00 ja II kl. kr. 3.20.

3. Peale päevamaksude võetakse lisatasu:
 - a) arstimate, köitmismaterjalide, analüüside jne. eest tegelikude kulude suuruses ja
 - b) lõikuste eest järgmiselt: I liigi (komplitseerimatute) lõikuste eest III klassis 10 krooni ja teises klassis 20 krooni. II liigi (komplitseeritud) lõikuste eest III kl. kr. 15.00 ja II kl. kr. 30.00.

E r a n d: Võru-Petseri Üldhaigekassa poolt ravimisele saadetud haigete pealt võetakse paušaal-päevamaksu (päevaraha ühes tasuga arstimate, köitmismaterjalide, analüüside jne. kui ka lõikuste eest): esimese 5 päeva jooksul kr. 3.00 päevas ja järgnevate päevade jooksul kr. 2.50.

4. Võru linnahaigla ei tule oma tuludega kaugeltki läbi, sest et haiglas on ravimisel peamiselt III kl. haiged, see on aineliselt kehvemast rahvakihist, kes ei suuda üle praeguse päevaraha normi maksa, kuna jõukamad lähevad tavaliselt ravima Tartu haiglaisse, olgu siis kui haiguse iseloom ei luba haiget enam transportida Tartu või ei luba ravimist või lõikust enam sugugi edasi lükata.

Peale selle, et haiglal on kõik hooned linnaomavalitsuse poolt tasuta tarvitada ühes tasuta kapitaalremondiga, annab haigla iga aasta veel tunduvat puudujääki, mis võetakse linna üldtulude kanda. Nii näiteks andis haigla rahalist puudujääki 1931./32. a. kr. 6404, 1932./33. ligi kr. 6500 ja käesoleva aasta haigla puudujääk on eelarves ette nähtud kr. 5300.

5. Võru maavalitsusel omal haiglat ei ole ja vastava lepingu põhjal toetab linna haiglat seega, et annab iga aasta eelmises punktis tähendatud puudujääkide katmiseks omalt poolt paušalsummana toetust kr. 2800, mis eest linna haigla on kohustatud ravima Võrumaalt haigeid ühesuguseil aluseil Võru linnast haigeiga; maalt haigeid on aga umbes $\frac{2}{3}$ ja linnast $\frac{1}{3}$.

P ö l t s a m a a.

Põltsamaa haiglas on ravipäeva maksud järgmised: I kl. kr. 3.50, II kl. kr. 2.50 ja III kl. kr. 1.50.

Päevamaks on kõigile ühtlane, vaatamata sellele, kas haige on linnast või maalt.

Peale päevamaksu arvestatakse eraldi: arstimid, meditsiinilised vannid, lõikusmaterjalid ja röntgendiagnostika resp. -ravi. Arstimid arvestatakse sisseostu hinnaga + 10%, vannid à 0.75 kr. ja

röntgen eritaksi järele, misjuures ükski toiming ei ületa 10 krooni ühekordselt. Statsionaarseile haigeile võrreldes ambulatoorseiga on 25% hinnaalandust.

Põltsamaa haigla on senini omaga läbi tulnud. Puudujäägid tekivad peamiselt ravimaksu tasumata jätmisest haigete poolt. 1932./33. eelarveaasta kohta tuli haigla ülalpidajail juurde maksa: linnal kr. 78 ja maavalitsusel kr. 337, ümmarguselt 16 000-kroonise eelarve juures.

Haiglat peavad ülal Põltsamaa linn ja Viljandi maavalitsus ühiselt järgmisil aluseil: maavalitsus tasub inventari muretsemise ja remontide kulud; muu osas tekkinud puudujääk jaotatakse mõlemate omavalitsuste vahel proportsionaalselt haigete päevade linnast ja maalt.

Haiglateta linnad.

Paldiski, Nõmme, Tapa, Türi ja Tõrva linnavalitsusil haiglaid ei ole, samuti ei ole nendes linnades ka maavalitsuste ega erahaiglaid, kuna Haapsalus, Kuresaares, Paides ja Petseris maavalitsuste haiglad töötavad.

Linnade haiglad.

Haigla nimetus	Elanikkude arv linnas	Voodite arv haiglas	I kl.		II kl.		III kl.		Eiravimaks		Tulud-kulud		Toetused	
			Kohal. elan.	Väljast-poolt	Kohal. elan.	Väljast-poolt	Kohal. elan.	Väljast-poolt	On	Ei	Ülejäak	Puudujääk	Linna omav.	Maa omav.
			Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.			Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
Tallinna	1 132	633	Klassi voodid kr. 5.00 ööpäev				3.00	4.50	ja			117342	117342	*)
Tartu	71 543	135	5.00		4.00		1.50	3.00	ja	1393	—	—	—	ei
Narva	24 970	113	—	—	—	—	1.75	2.50	ja		5000—7000	5000—7000	—	—
Pärnu	20 660	126	4.50		3.25		2.00 2.50	3.00	ja		7300	7300	—	—
Valga	11 999	46	—		—		1.50 2.00	1.50 2.00	ei		3011	3011	—	—
Viljandi	12 841	92	5.00	5.50	3.50	4.00	1.50	2.00	ja		10000	10000	—	—
Rakvere	12 418	30	5.00		4.00		2.25 3.00	2.50 3.00	ja		7509	7509	—	—
Võru	4 950	40	—		3.00	3.20	1.80	2.00	ja		6500	6500	2800	—
Põltsamaa	3 408	20	3.50		2.50		1.50		ja		416	78	338	—

*) Harjumaa valitsus prop. osa.

Et linnahaiglale kohta ülevaadet saada, toome siin tabeli, kust näha on elanikkude arv linnades, linnahaiglale voodite arv, ravi-päevade põhitasumäärad, samuti ka haiglale tulude-kulude seisund. Nagu tabel näitab, on mitmeis linnahaiglais sisse seatud ka klassi voodid, see on I ja II klass. See on mitmesuguseil kaalutlusil tarvilik, kuid need voodid on siiski üldmõttes kõrvalise tähendusega. Pearõhk langeb muidugi III klassile, sest on ju linnahaiglad rahva-haiglad ja niisuguseina peaksid nad hästi kättesaadavad olema kõi-gile abitarvitajaile. Tasumäärad neis on aga õige kõrged. Nad varieeruvad kr. 1.50—3.00 vahel kohalikele elanikele, teistele aga on nad veelgi kallimad, kr. 1.50—4.50. Ainult Valga ja Põltsamaa linn ei tee vahet kohaliku elaniku ja väljaspoolse vahel. Sellele põhitasumäärale tuleb veel juurde eriravimaks, mis võib tõusta kuni ühe kroonini päeva kohta. Ainult Valga linn ei võta juurde eriravimaksu. Võib kindlasti ütelda, et see on meie oludes harilikule kodanikule liiga kallis ja ta ei saa ennast sellepärast mitte ravida. See on aga üldriigi ja üldrahva seisukohalt kahjulik. Meie töölisel, käsitöölisel, ametnikul ja väikekodanikul ei ole mitte säärast sissetulekut, et ta nii suurt ravimaksu suudaks kanda, sest keskmiselt tuleb tal ravi eest päevas kr. 2.50—3.00 maksta, see on kr. 75—90 kuu.

Minu veendumuse järele peaks riigi ja omavalitsuste haiglais ravipäevamaks ainult ü k s k r o o n olema ilma ühegi lisamaksuta. Siis oleksid haiglad inimesile kättesaadavad ja meie rahva tervis ei kannataks.

Võidakse ütelda, et praegugi töötavad linnahaiglad puudujää-kidega, kuid mis siis saab, kui veel hindu alandada. Sellele vastan: riik annab kõigile kodanikele algkoolihariduse tasuta, riik ja oma-valitsused peaksid suutma ka kodanikkude algtervise eest hoo-litseda. Helsingi ülikooli kliinikuis ongi see juba enam-vähem läbi viidud. Suvel 1932 tutvusin nende töö ja seisukorraga ¹⁾. Seal maksid tookord järgmised tasumäärad: lastekliinikus 10, sise- ja kirurgia 15 ja sünnituskliinikus 20 soome marka, mis vastab meie rahale enne ümberhindamist kr. 1.00, 1.50 ja 2.00. Ei ühtegi lisa-maksu ja ei millegi eest. Helsingis on küll elu kallim, kuid selle juures ka töötasu vähemalt 100% kõrgem.

¹⁾ A. L ü ü s: Mõnda Helsingi arstlikest asutisist. Eesti Arst 1932, lk. 494.

IV. Maa-omavalitsuste haiglad.

Jõhvi haigla.

Viru maavalitsusel haiglaid ei ole. Jõhvis asuv haigla anti lepingu põhjal üle sealsele jaoskonnaarstile dr. Lasberg'ile ning maavalitsus maksab iga aasta toetust kr. 500.

Järva Maahaigemaja Paides.

Järva maahaigla tasunormid on järgmised: Järva maaelanikele päevamaks on I kl. kr. 4.00, II kl. kr. 3.00 ja III kl. kr. 2.00. Nakkushaiged maksavad igas klassis 50 senti rohkem. Ravivannid maksavad 75 senti. Haiguste puhul, mis tarvitavad pesu harilikust rohkem, võetakse eritasu iga vahetuse korra pealt 75 senti. Lihtsamad analüüsid maksavad 50 senti, komplitseeritumad 75 senti. Haiged väljastpoolt Järva maakonda, linna kodanikud, riigiteenijad, haigekassad ja ettevõtted maksavad ravipäevamaksu igas klassis 50 senti rohkem, samuti ka lisatakse 25—50 senti rohkem. Ambulantsihaige vastuvõtt maksab kr. 1.

Lõikusekulud, arstimid ja köitematerjal arvatakse tegelikkude kulude järele. Haiglamaksu alammääraks on kahe päeva maks.

Haigla tulud on tasakaalustatud kuludega, kuid raviraha ei saa kõigilt kodanikelt kätte. Viimased summad nõuab sisse maavalitsus ja tasub haiglale. Osalt tasutakse hoolekande summadena.

Paide linnavalitsusega ei ole vahekorda loodud.

Läänemaa haigemaja Haapsalus.

Ravipäeva maksud Läänemaa haiglas Haapsalus on järgmised:

I klass.

Ööpäevamaks Läänemaa elanikel	Kr. 4.00
„ väljastpoolt Läänemaad	„ 5.00
Üldsummas mitte vähem kui	„ 10.00
Operatsiooni ja sünnitustoa tarvitamise eest	„ 15.00

II klass.

Ööpäevamaks Läänemaa elanikel	„ 3.00
„ väljastpoolt Läänemaad	„ 4.00
Üldsummas mitte vähem kui	„ 7.00
Operatsiooni- ja sünnitustoa tarvitamise eest	„ 10.00

III klass.

Ööpäevamaks haava-, naishaigeilt (kes operatiivset abi tarvitavad) ja nakkushaigeilt (Läänemaa elan.)	„ 2.00
---	--------

Ööpäevamaks samadelt haigeilt väljastpoolt maakonda	Kr. 3.50
Ööpäevamaks naishaigeilt (kes ei tarvita oper. abi), sise- haigeilt ja sünnitajailt Läänemaa elanikelt	„ 1.50
Ööpäevamaks sünnitajailt väljastpoolt maakonda	„ 3.50
Ööpäevamaks sise- ja naishaigeilt (kes ei tarvita operat. abi) väljastpoolt maakonda	„ 3.00
Üldsummas mitte vähem kui	„ 5.00
Operatsiooni- ja sünnitustoa tarvitamise eest	Kr. 5.00—15.00

Peale päevamaksu on eriravi maksud:

1) Röntgenülesvõtted ja läbivalgustused	„ 5.00—10.00
2) Operatsioonid	„ 5.00—30.00
3) Elektriaparaatide tarvit. eest korra pealt	„ 0.50
4s Arstimid 10—50 senti päevas. Patenteeritud arstimate eest tegelik hind.	

Ambulatoorhaigeile esimene visiit 1 kroon ja korduvad 75 senti.

Lihula haigemaja Lihula alevikus.

Päevamaks haigla toiduga	Kr. 1.75
„ haige oma toiduga	„ 1.00
„ haigeilt väljastpoolt Läänemaad	„ 2.50
Üldsummas mitte vähem kui	„ 3.00

Kärdla haigemaja Kärdla alevis.

Päevamaks Läänemaa elanikelt	Kr. 1.75
„ väljastpoolt Läänemaad	„ 2.50
Üldsummas mitte vähem kui	„ 3.00

Kärdla ja Lihula haiglais võetakse:

Narkoosi või anesteseerim. eest tegel. hinna järele	Kr. 1.00—10.00
Arstimise otstarbel vanni eest	„ 0.50

Patenteeritud arstimate eest Läänemaa elanikelt 50% tegelikust hinnast, väljastpoolt Läänemaad tegelik hind. Väiksemad operatsioonid toimuvad tasuta, suuremate operatsioonide eest arstile-operatöörile eritasu lõikuste raskuste järele kr. 2—20.

Ambulatoorhaigeilt esimene visiit	Kr. 1.00
Korduvad visiidid	„ 0.75

Väljastpoolt Läänemaad elanike hulka kuuluvad Haapsalu linna elanikud, riigiteenijad ja haigekassade kulul ravitavad haiged.

1932./33. a. eelarveaastal on Lääne maaomavalitsuse poolt haiglate puudujääkide katteks juurde makstud:

3) Hamba ülesvõte	Kr. 3.75
4) Sõrm, varvas, kämmal, ranne, põid ja jala liiges	„ 3.75
5) Ülesvõtted: a) 9×12 cm	„ 3.75
b) 13×18 „	„ 4.15
c) 18×24 „	„ 4.90
d) 24×30 „	„ 6.00
e) 30×40 „	„ 7.30

Märkus 1) Kui läbivalgustusele järgneb ülesvõte, siis maksab läbivalgustus kr. 2.00.

Märkus 2) Statsionaarseile haigeile alandatakse takse 30% võrra.

Märkus 3) Ambulatoorsete haigete röntgeni talitustasust saab vaatleja arst

a) läbivalgustuse pealt	Kr. 0.50
b) ülesvõtte pealt	„ 0.75
c) kui läbivalgustusele järgneb ülesvõte, siis ainult viimase eest	„ 0.75

Märkus 4) Õpilasilise õppetöö ajal alandatakse röntgenitalituse takse 50%.

VI. Lõplikku ravimistasude kindlaksmääramist käesolevate takside piirides toimetab haigla juhataja.

Saaremaa maahaiglal on keskmiselt puudujääk kr. 2000 aastas, milline kaetakse maavalitsuse üldeelarve korras, mis on tingitud peamiselt haigla vanade hoonete iga-aastasest korralduse ja remondi kuludest.

Maahaigla on maavalitsuse üleval pidada ja Kuresaare linna elanikkude ravitasud on maaelanikkude omadega ühesugused, kuna maa- ja linnavalitsuse vahel oleva kokkuleppe järele võtab linnavalitsus, kellel ei ole oma tervishoiu osakonda, osa maavalitsuse üldtervishoiu netto kuludest $\frac{1}{15}$ osas.

Halliste haigemaja Pärnumaal.

Pärnu maavalitsuse poolt peetakse üleval ainult Halliste haigla, kus on viis voodit. Klassivaheid seal ei ole. Haigete päevamaks on 80 senti. Lisatasu võetakse ainult sünnituste pealt 5 krooni. Ravipäeva maksudes erandeid ei ole. Puudujäägi tasub maavalitsus, mis on umbes 50 kr. kuus. Haiged on haiglas omal söögil, mida valmistab tarviduse korral haigla teenija tasuta.

Linna- ja maavalitsuse vahel mingisuguseid kokkuleppeid linna haigla ülevõlpidamise asjus ei ole, vaid maavalitsus maksab maalt päritolevatele haigeile, kes omal kulul viibivad haiglais, toetusena iga ravipäeva pealt 50 senti, ükskõik missuguses E. V. R. piirides olevais haiglais haige ravil viibib.

V ä n d r a h a i g e m a j a .

Pärnu maavalitsus annab toetust Eesti Punase Risti Vändra komitee haiglale (10 v o o d i t) 50 kr. kuus.

P e t s e r i m a a h a i g l a .

- 1) Petseri maakonna ja linna elanikud maksavad III kl. kr. 1.00, II kl. kr. 2.00. Teiste maakondade elanikud, haigekassade liikmed ja riigiteenijad III kl. kr. 2.00, II kl. kr. 3.00.
- 2) Nagu eelmises punktis tähendatud, on maakonna ja linna elanikel ühtlane taks.
- 3) Peale päevamaksu tuleb ravi eest tasuda eraldi. Ravi all on mõeldud: operatsioonid, köitmed, arstimid, vannid, röntgen, laboratoorsed uurimised (WaR, analüüsid jne.), sünnituskulud ja füüsilikaline ravi. Operatsioonid suuruse järele kr. 5.00 kuni kr. 20.00. Lisakulud, mis selles punktis loetletud, teevad välja keskmiselt kr. 1.00 päevas ja ületavad vaid vähestel juhtudel selle.
- 4) Haigla oma tuludega läbi ei tule, maavalitsus maksab aastas juurde umbes kr. 8000.
- 5) Maavalitsusel linnavalitsusega erilist vahekorda loodud ei ole. Maakonnal ja linnal on ühine apteek ja sellepärast, et linn lubas maavalitsusel avada linnas apteegi, saab linn apteegi puhtast kasust 20% ja linna haigeil on maakonna haigeiga ühtlane taks. Linn haigla kuludest osa ei võta.

Ülevaatlikkuse pärast toome siin ka tabeli maahaiglate kohta. Mis linnahaiglate kohta öeldud, see maksab enam-vähem ka maahaiglate kohta. Üldiselt on ka nad liiga kallid ja selle tõttu rahvale kättesaamatud. Ka neis tuleb haige ravipäev kr. 2.50—3.00 maksuma. Samuti on igal pool ka lisatasud eriravi ja muude väljaminekute eest. Isegi kehval Saaremaal peab haige kr. 2.50 päevas ravimaksu maksuma ja siia juurde veel lisamaksud!

Petseri maahaiglas on põhitasumäär küll päris mõistlik — üks kroon, — kuid lisatasud toovad juurde veel ühe krooni ja nii ei saa ka petserimaalane alla kaht krooni päevas haiglas ennast ravida.

Maahaiglad.

Haigla nimetus	Maelanike arv linnadeta 28. XII 22.	Voodite arv haiglas	I kl.		II kl.		III kl.		Eriravi- maks		Tulud-kulud		Toetused		
			Kohal. elan.	Väljast	Kohal. elan.	Väljast	Kohal. elan.	Väljast	On	Ei	Ülejäak	Puudu- jäak	Maa omav.	Linna omav.	
			Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.			Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	
Virumaa Jõhvi	114 701	10	Lepingu põhjal Jõhvi jaoskonna arstile üle antud. Viru maavalitsus toetab kr. 500 aastas.										500	—	
Järva maahaigla (Paides)	55 231	55	4.00	4.50	3.00	3.50	2.00	2.50	ja		—	—	ja	ei	
Läänemaa haigla (Haapsalus)	71 740	50	4.00	5.00	3.00	4.00	1.50 2.00	3.00 3.50	ja			4395	4395	—	
Lihula	—	10	—	—	—	—	1.00 1.75	2.50	ja			774	774	—	
Kärdla	—	15	—	—	—	—	1.75	2.50	ja			2419	2419	—	
Saaremaa haigla (Kuresaares)	53 793	55	4.00	—	—	—	2.50	—	ja			2000	2000	1/15 osa	
Pärnumaa Halliste haigla . .	75 515	5	—	—	—	—	0.80	—				600	600	—	
Wändra	—	10	Peab üleval Eesti Punase Risti Vändra komitee Pärnu maavalitsus annab toetust kr. 50 kuus.										—	600	—
Petseri maahaigla (Petseris)	58 835	45	—	—	2.00	3.00	1.00	2.00	ja			8000	8000	—	

Pärnu maavalitsuse Halliste haiglas on küll haigete ravitasku õige väike — 80 senti päevas, kuid haiged on haiglas omal söögil, mida valmistab tarviduse korral haigla teenija tasuta. Peab küsima, missugune kord seal valitseb, kui haiged omal söögil on ja kuidas saab seal üldse korda pidada!

Üldkokkuvõttes võime ütelda, et eesti linnad on küllaldaselt haiglaiga varustatud, sest 9 linnas, millel on omad haiglad, on 290 823 elanikku ja 1235 haigevoodit, see on iga 240 elaniku kohta tuleb üks voodi. Sellest selgub, et isegi omavalitsuste haiglaist jätkub, et linnade tarvidust katta. Kui siia juurde arvata veel riigi (Tartus) ja erahaiglad (Tallinnas ja Narvas), siis võib ütelda, et meie suuremad linnad Tallinna, Tartu ja Narva on päris küllastatud haiglaiga. Muidugi rahuldavad nad ka oma lähema ümbruse tarvidusi ja ülikooli kliinikuisse tulevad haiged igalt poolt üle riigi, sest siin on võimalused ravimiseks kõige soodsamad ja ka vilunumad eriteadlased töötamas.

Neljal maavalitsusel, ja nimelt Järva, Lääne, Saare ja Petseri maavalitsusel on oma haigla maakonnalinnas, mis rahuldab samuti maa kui ka linna elanikkude tarvidusi. Halb on see nähtus, et

linna ja maa omavalitsused ei suuda omavahel kokku leppida, et ühiselt haiglat ülal pidada, sest mõlemaile on teda ühevõrra tarvis. Kokkulepe peaks aga tingimata saavutatama.

Harmooniliselt, kokkuleppe alusel, töötavad ainult Tallinna, Kuressaare, Võru ja Põltsamaa linn vastavate maavalitsusiga.

Tasunormid on ka maahaiglais liiga kõrged, mida tuleks märksa alandada.

Riigi-, linna- ja maavalitsustel tuleb elanikkude isikliku terise eest hoopis suuremal määral hoolt kanda ja haiglaravi elanikele palju kättesaadavamaks teha, kui see praegusel ajal on. Tervis on iga inimese heaolu alus, samuti ka iga ühiskonnaelu eeltingimus.

Kirjandus.

Prof. Dr. med. A. Gottstein und Dr. med. G. Tugendreich: Sozialärztliches Praktikum. 2. Aufl., lk. 349, Berlin 1920. — Prof. Dr. I. Grober: Handwörterbuch der Kommunalwissenschaften. Bd. III, lk. 137, Jena 1924. — Dr. K. O. Rapmund: Handwörterbuch der Staatswissenschaften. Bd. V, lk. 925, Jena 1923. — Dr. E. Lasberg: Arstiabi ja Ravimisasutised. Rahvastik ja Tervishoid Eestis. Riigi Statistika Keskbüroo väljaanne. Tallinn 1930. — Г. В. Левицкий: Биографический Словарь профессоров и преподавателей Императорскаго Юрьевского, бывшаго Дерптскаго, Университета. Томъ II. Юрьевъ 1903 — Dr. H. Norman: Katkend Tartu ülikooli arstiteaduskonna algetest. Eesti Arst 1925. — W. Wadi: Tartu ülikooli hospitaal-sisehaiguste kliiniku ajaloolisest arengust 1841.—1931. a. Eesti Arst 1931. — J. Rives: La Clinique Neurologique de l'Université de Tartu. Koguteoses: De laboribus et studiis Clinicae Neurologicae Universitatis Tartuensis per decem annos (1921—1931) susceptis. Tartu 1931. — A. Lüüs: Kümme aastat lastekliinikut. Eesti Arst 1932. — Tartu I. Tartu linna väljaanne, Tartu 1933, lk. 90. — 1922. a. üldrahvalugemise andmed. Viik II. Üleühtlik kokkuvõte. Tallinn 1924. — Linna- ja maavalitsuste andmed oma haiglate kohta, millised saadud ülikooli valitsuse sellekohase palve peal suvel 1933. Algmaterjal ülikooli majandusosakonnas.

Sisukord.

	Lk
I. Üldised seletused	1
II. Ülikooli kliinikud	2
III. Linna-omavalitsuste haiglad	5
Tallinn	5
Tartu	6
Narva	7
Pärnu	7
Valga	8
Viljandi	8
Rakvere	9
Võru	9
Põltsamaa	10
Haigladeta linnad	11
Linnade haiglad (tabel)	11
IV. Maa-omavalitsuste haiglad	13
Jõhvi	13
Järva (Paides)	13
Läänemaa (Haapsalus)	13
Lihula	14
Kärdla	14
Saaremaa (Kuresaares)	15
Halliste	16
Vändra	17
Petseri	18
Maahaiglad (tabel)	18
Üldkokkuvõte	18
Kirjandus	19

A-13596

i